

T: Rzeczpospolita za panowania pierwszych królów elekcyjnych

1. Wolna elekcja i jej zasady

a) **wolna elekcja** – wybór króla przez szlachtę. Sposób wyboru króla na drodze wolnej elekcji uchwalono na sejmie konwokacyjnym po śmierci ostatniego Jagiellona w 1573 r.

b) zasady wolnej elekcji:

- okres bezkrólewia rozpoczyna sejm konwokacyjny, który określa czas i miejsce wolnej elekcji,
- władzę w państwie na okres bezkrólewia przejmował prymas jako **interrex** (pierwszy tą funkcję pełnił prymas Jakub Uchański). Prawa i porządku miał pilnować marszałek wielki koronny, któremu podlegały sejmiki kapturowe (kaptury);
- kandydaci na króla przysyłali poselstwa na sejm elekcyjny. Szlachta uzgadniała z nimi warunki. Były one spisywane w tzw. **paktach konwentach** i stanowiły osobiste zobowiązania (obietnice) elekta wobec szlachty;
- elekcja odbywała się we wsi Kamień pod Warszawą;
- okres bezkrólewia kończył sejm koronacyjny. Przybywał na niego wybrany przez szlachtę elekt. Przed koronacją król musiał zaprzysiąc pakta konwenta i **Artykuły henrykowskie**;

c) **Artykuły henrykowskie** – dokument zawierający podstawowe zasady ustrojowe RP:

- król podlega prawu RP,
- król może zasiąść na tronie tylko dzięki wolnej elekcji,
- król nie może stanowić nowych praw, zwoływać pospolitego ruszenia ani nakładać podatków bez zgody sejmu,
- król nie może prowadzić polityki zagranicznej bez zgody senatu,
- jeżeli król będzie łamał prawa szlachta może mu wypowiedzieć posłuszeństwo (bunt przeciwko królowi to **rokosz**).

2. Pierwsi królowie elekcyjni – uzupełnij tabelą

Władca elekcyjny	Lata panowania	Wydarzenia
Henryk Walezjusz	1574	
Stefan Batory	1576 – 1586	